

Kettős történelem

VISSZHANG - LXIII. évfolyam, 44. szám, 2019. október 31.

Az önkormányzati választásokon az egyesült ellenzék megszerezte a 23 megyei jogú városból 10-nek, a 23 fővárosi kerületből 14-nek, továbbá magának Budapestnek a vezetését, összesen 15-tel növelve vezető helyeinek számát. Ezzel elkerülte a szétesést és megsemmisülést, amivel az járt volna, ha nem sikerül érzékelhető arányú mandátumszám-növekedést elérni azokon a helyeken, ahova koncentrálna a kampányát. A vidéki településeken és a megyei önkormányzatokban ugyanis tarolt a Fidesz, és országos összefűzésben, ha a szavazatokat országgyűlési választáson adták volna le, a kormánypártok a kétharmadhoz szükséges 133-ból 129 mandátumot szereztek volna, de a [Nézőpont Intézet hozzáteszi](#), hogy egy tényleges parlamenti választáson valószínűleg maradna a 2/3.

Ennek ellenére az ellenzék meglepően átütő erejű győzelméről ír Csizmadia Ervin ([Miért nyert Karácsony? - ÉS, 2019/42., okt. 18.](#)). Ez az ellenzék retorikájának átvétele. Ahogy átvétel a következő jövendölés is: „Az elmúlt évtizedben sok sebből vérző, elgyötört ellenzék végre sikerélményhez juthatott, és most joggal bízhat abban, hogy győzelmével megtette az első lépést a 2022. évi országgyűlési választások megnyerése felé.”

Az elemző adós marad a cikkben két dologgal: annak bizonyításával, hogy az ellenzék a következő két és fél évben szükségképpen egységes marad, valamint annak megmutatásával, hogy miért következik a mostani választás eredményéből a jövőre országgyűlési választások ellenzék általi megnyerése.

Ezek a vélelmek nemcsak hogy nem igazoltak, de nagyon kétségesek is több okból, melyek egy részét egy október 15-én megjelent írásomban kimutattam ([Őszödibb őszödi beszédek!-, nepszava.hu](#)).

Szükségesnek látszik egy megjegyzés: súlyos baj van a közgondolkodásban, ha én, aki az ismert ellenzéki politikusok jelentős részével baráti, jó ismerősi vagy korrekt partneri viszonyt ápolok, szét tudom választani azt, ami bizonyított, attól, ami csupán csak remélt, viszont a pártatlanságáról híres, a műveiben elvont szempontok alapján vizsgálódó elemzőt magával ragadja a hozzá egyébként nem túlságosan közelálló ellenzéki pártok és szavazóik eufóriája. Mivel ez megfigyelhető az ellenzéki beállítottságú elemzők és megfigyelők írásaiban is, én az alábbiakban Csizmadia Ervin dolgozatát bírálva *mások felé is* a realitás tudomásulvételéért emelek szót.

A fent bemutatott két hiányossághoz közvetlenül kapcsolódik az, ahogyan a szerző a politikusi „történetmesélés”, „programpont”-hirdetés, „identitás” (értsd: önmeghatározás) kérdését kezeli, szembeállítva Karácsony Gergely fellépésének újszerűségét az ellenzék eddigi gyakorlatával. Nos – túl azon, hogy Karácsony Gergely budapesti győzelmének kommunikációs összetevőiből nem vezethetők le a más ellenzéki politikusok által a kerületekben és a nagyvárosokban elért győzelmek (és a kudarcok sem) –, a valóságban a narratívája szövegesen sem az volt, amit az elemző neki tulajdonít, és *nem* volt független az ellenzék eddigi mondanivalójától.

Az ellenzéknek volt/van értelmes narratívája az ország állapotáról, tendenciáiról, valamint volt/van a narratívához illeszkedő üzenete. Az ellenzék narratívája az, hogy a 2010-ben hatalomra került Fidesz lényegében felszámolta a demokráciát és a jogállamiságot a politikában és a közéletben – a kulturális életben (színházak, múzeumok), a tudományos életben (MTA), az egyetemi életben (CEU) s a többi –, a gazdasági életben pedig a piaci működés helyett a (fideszes és velük partner) politikusok által vezérelt machinációkat tette jóformán uralkodóvá (maffióállammá építve át az országot). Jóllehet ezt a történetet az országon kívül is így látják – egyebek között az EU intézményeiben –, Csizmadia Ervin tagadja a jelentőségét, ő egy másik történetről tud (amit *történelmi* realitásnak nevez), és annak igyekszik a

cikkében olyan megfogalmazást adni, „*hogy a baloldali és liberális olvasók ne szörnyülködjenek nagyon*”.

Az ellenzéknek az általa mondott narratívához illeszkedő üzenete – Csizmadia lesajnáló terminológiájával: „*hagyományos programpontjai*” – a demokrácia és a jogállamiság helyreállítása (plusz a köztulajdon ellen elkövetett machinációk kivizsgálása, restitúció, de ezeket a programpontokat Csizmadia nem említi). Ettől Karácsony sem tért el a kampányában, az ő üzenete *nem* a szerző által bemutatott tautologikus módon volt a „Budapest a budapestieké”, hanem így: „Budapest a budapestieké, amit vissza kell venni a hatalmasoktól és azoktól a gazdasági erőktől, amelyeknek ki van szolgáltatva” (szeptember 4-én), avagy egy hét hónappal korábbi megfogalmazásban: az a cél, hogy 2019 októberére Budapest végre a budapestieké legyen „a Fidesz helytartóival” szemben.

A szerző ismeretei szerinti *történelmi* realitás az, hogy a pártrendszerben végbement koncentrálódás következtében „az 1990-es sokpártrendszerű induláshoz képest 2001-re (az MSZP és a Fidesz kiemelkedésével és páros versenyével) kvázi kétpártrendszer lett. Nos, a 2001 után szűk két évtizedben ez a folyamat nemhogy leállt volna, hanem folytatódott. De oly módon, hogy a későbbiekben az MSZP nem bírta a versenyt, és a Fidesz egyedüli nagypártként kezdte eluralni a politikát”. De a két oldalon belül „a pártrendszer koncentrációja *nem volt* szükségszerűség”, „nem volt megírva a nagykönyvben. Mind azt, hogy a Fidesz váltópárttá küzdött fel magát, mind pedig azt, hogy 2010 után még tovább koncentrált (s immár egypártivá tette) a pártrendszert, a magam részéről a politikai kreativitás kategóriájába sorolom.”

Ebben a történelmi realitásban tehát – amit Karácsony Gergely a választási kampányában „*komolyan vett*” – az ország államformája nem az, hogy ez a Nemzeti Egyetértés Rendszere, amit egy autoriter politikus hajtott az uralma alá (miután előzőleg a pártját és szövetségeseit is az uralma alá hajtotta, vezérelvű párttá alakítva át), és az országban nem illiberális demokrácia épül, amelyben a polgári szabadságot mind jobban felváltja a „keresztény szabadság”, aminek mindenkori aktuális tartalmát Orbán Viktor jogosult csak meghatározni.

A kétségbeejtő az, hogy az ellenzéki pártok is azt állítják magukról, hogy eddig csak a politikai kreativitás hiánya miatt nem tudtak többségre jutni Budapesten és a nagyvárosokban; továbbá azt ígérik, hogy viszont most, hogy (Csizmadia kifejezésével) az ellenzék „*végre sikerélményhez juthatott*”, helyreállt az „*önértékelése és önbecsülése*”, megtörtént a „*feltámadása*”, már úton vannak a 2022-es parlamenti győzelemhez, azaz kormányváltáshoz.

Józan ésszel senki nem gondolhatja, hogy Orbánt parlamenti úton le lehet váltani, és a rendszerét át lehet alakítani, ahogy ezt a „szövetkezett ellenzék” a szerző által nyilvánosságkezelési fordulópontnak tekintett december 12-i parlamenti ülés termi jelenet napjától ígéri. Rendszerváltás nálunk is csak olyan erejű és tartósságú tömegtüntetések *árán* következhet be, mint amilyenek az arab tavasz idején vezettek el számos országban a despota elmozdításához. Ennek a történelmi fordulatnak nincsenek meg az alapjai a társadalomban. És persze az ellenzéki pártokban sem – nem is lenne modern korunkban feladatuk, hogy az 1917-es bolsevik párt módjára a saját kezükbe vegyék a politikai rendszer és a társadalmi berendezkedés átalakítását.

Egy tisztességes és eltökéltségében erős ellenzék akkor is fontos – elsősorban morális – szerepet tud betölteni egy putyini típusú „irányított demokráciában” is (ami felé tartunk), ha a kormányzati hatalomra kerülése nem reális opció, és úgy is képes mozgósítani a szimpatizánsait, hogy nem ígérget választási győzelmet. Mellesleg: minek úgy hazudni, hogy akinek mondják, nem hiszi el? Márpedig az ellenzéki szavazók nem azért mentek el most az urnákhoz, mert elhitték, hogy az esetleges mostani győzelem lesz az első lépés a 2022-es országgyűlési választások megnyeréséhez. Erre bizonyíték az, hogy a mostani győzelemben sem hittek. Elkötelezettségből, becsületből, illetve dühből szavaztak.

„Tisztelet a magyar népnek” – [írta erről TGM](#). Valóban. Ők juttatták pozíciókba az ellenzéki politikusokat, nem pedig a pártok kreatívjai által kifejlesztett narratíva.

Kiegészítés

Abból a távlatból, amelyből a szerző néz ránk, nemcsak az a történelmi vonulat nem látszik, amelynek során Magyarországon a NER államhatalmi és gazdasági struktúrája kialakult, majd intézményesült és megszilárdult, de a pártstruktúrájának 2014 óta lezajlott alapvető megváltozása sem tűnik fel. Pedig az történt, hogy a Fidesz addig ment tovább (a „rezsicsökkentés”-sel, „nem leszünk Brüsszel gyarmata”-val és hasonlókkal kitaposott úton) a szélsőjobb felé, hogy átlépte a Jobbikot – a faji és szociális türelmetlenségre hajlamos polgároknak antiszemitizmus és romaellenesség helyett migránsgyűlöletet és hajléktalanutálatot kínálva –, és így a nemzeti radikális pártnak, ha nem akart/akar feloldódni, asszimilálódni, nem maradt/marad más lehetősége, mint elindulni a közép felé, a Fideszen innenre. Az eredmény fideszes szakkifejezéssel az lett, hogy megszűnt a „centrális erőter”, és „duális erőter” lépett a helyébe. A hatalomtechnikai ötletet, az „egy az egy ellen”-t ez a politikai változás tette lehetővé. (És nem az ellenzék hirtelen jött „kreativitása”.)

Viszont e változásnak további következményei is vannak. A Jobbikkal való „technikai koalíció” – Karácsony Gergely nagy ötlete – megbukott. Hiszen az ellenzéki dominanciájú önkormányzatokban az országgyűlési választásokig vagy pláne a teljes ötéves cikluson át együttműködni nem lehet technikai alapon, hanem ehhez közös politikai alap kell – persze nem az egyszerű szakmai, „szakpolitikai” döntések meghozatalához, az megoldható napi egyetértések útján is, minden településen más-más tartalommal is akár. Azonban a helyi kormányzás irányát, a figyelembe veendő – szociális, infrastrukturális, környezetvédelmi stb. – szempontok súlyozását illetően országos keretmegállapodásra van szükség a Jobbik és a balliberális pártok között (amelyeket most tekintünk az egyszerűség kedvéért egyetlen tömbnek). Igen ám, de a Jobbik számára a nemzeti konzervatív párttá való átfejlődés lehet a hosszú távú építkezés egyik értelmes célja – legalábbis a politikai spektrumnak ez a szegmense hazánkban lefedetlen –, és ha úgy döntenek, hogy továbbmenetelnek ebben az irányban, akkor nagyon tudatosan meg kell válogatniuk, hogy mik lehetnek azok a középtávú politikai célok, amelyeket kitűzve a balliberális tömbbel együttműködhetnek a saját majdani identitásuk veszélyeztetése nélkül, azaz az eddigi, merőben ösztönös, csupán a közös „rendszerellenzéki” helyzetből fakadó szolidaritáson alapuló együttműködés számukra nem tartható fenn.